

6. Щербина А. П. Екологічне виховання учнів на уроках хімії та в позакласній роботі / А. П. Щербина, В. М. Щербина // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки. – 2012. – № 1. – С. 118–122.
7. Ďuroňová J. Učivo chémie na základných školách a environmentálna výchova / J. Ďuroňová: dizertačná práca – Banská Bystrica, 2013. – 93 s.
8. Izakovičová Z. Krajina ako objekt štúdia. Acta environmentalica universitatis comenianae (Bratislava) Tribúna. Vol. 15, 2 (2007). S. 123–130.
9. Klocoková J. Environmentálna výchova ako otvorený projekt vytvárania významov a praktík starostlivosti o svet. Sociológia 46, 2014, č. 5. S. 504–533.
10. Štátny pedagogický ústav 2009: Štátny vzdelávací program Environmentálna výchova. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.statpedu.sk/files/documents/svp/prierezove_temy/environmentalna_vychova.pdf
11. Številová N. Environmentálna chémia. / N. Številová, A. Eštoková // Technická univerzita v Košiciach. – Košice, 2009. – 137 s.

REFERENCES

1. Baranova O. Pytannia okhorony pryrody na urokakh khimii. [Environmental Issues at the Chemistry Lesson.] Biologiya i chimiya v shkoli. 1997. № 2. PP. 28–29.
2. Vojtovych A. Yu. Ekologichne vychovannya uchniv pochatkovykh klasiv zagalnoosvitnoi shkoly (druga polovyna XX stolittia): dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.01 [Environmental Education in Primary School Students in General Education (the second half of the 20th century)]/ Drohobych. 2016. 272 p.
3. Pro koncepciu ekologichnoi osvity v Ukraini. [Environmental Issues at the Chemistry Lesson.] Available at: <http://consultant.parus.ua/?doc=01E1O32CC0>
4. Skyba Yu. A. Formuvannya u majbutnich ekolohiv vmin praktychnoi realizacii pryncypiv zbalansovanoho rozvytku [Formation of Skills of Practical Implementation of Balanced Development Principles for Future Ecologists.] Ekologichnyj visnyk. 2013. № 2. PP. 23–25.
5. Chajkovska G. Proektni texnologii yak efektyvnyj zasib formuvannia ekologichnoi kultury studentiv. [Project Development Technologies as an Efficient Tool for the Formation of the Students' Environmental Culture.] Naukovi zapysky Ternopil'skoho nacionalnoho pedagogichnoho universytetu imeni V. Gnatyuka. Seriya: pedagogika. 2017. № 3. PP. 106–113.
6. Shherbyna A. P., Shherbyna V. M. Ekologichne vychovannya uchniv na urokakh khimii ta v pozaklasnij roboti. [Environmental Education at the Chemistry Lessons and Extracurricular Activities.] Naukovi zapysky NDU im. M. Gogola. Seriya: Psykologo-pedagogichni nauky. 2012. № 1. pp. 118–122.
7. Ďuroňová J. Učivo chémie na základných školách a environmentálna výchova / J. Ďuroňová: dizertačná práca. – Banská Bystrica. 2013. – 93 p.
8. Izakovičová Z. Krajina ako objekt štúdia. Acta environmentalica universitatis comenianae (Bratislava) Tribúna. Vol. 15, 2 (2007). PP. 123–130.
9. Klocoková J. Environmentálna výchova ako otvorený projekt vytvárania významov a praktík starostlivosti o svet. Sociológia 46, 2014, č. 5. PP. 504–533.
10. Štátny pedagogický ústav 2009: Štátny vzdelávací program Environmentálna výchova. Available at: http://www.statpedu.sk/files/documents/svp/prierezove_temy/environmentalna_vychova.pdf.
11. Številová N., Eštoková A. Environmentálna chémia. Technická univerzita v Košiciach. Košice. 2009. 137 p.

Стаття надійшла в редакцію 27.11.2019 р.

УДК 7.01

DOI 10.25128/2415-3605.19.2.4

АЛЛА ДЯЧЕНКО

000-0003-4496-5931

diachenko.alla@ya.ru

кандидат педагогічних наук, доцент

Київська державна академія декоративно-прикладного

мистецтва і дизайну ім. М. Бойчука

м. Київ, вул. М. Бойчука, 32

ГЕНЕЗА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ ТА ОСВІТНІ СИСТЕМИ ЗА РУБЕЖЕМ
**СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В СИСТЕМІ
УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ**

Висвітлено особливості становлення дизайн-освіти в Україні. Простежено утворення сучасних навчальних комплексів «коледж – інститут – академія» та їх позитивну динаміку (Львівська національна академія мистецтв). Відображено становлення спеціальності «Дизайн» та її спеціалізацій (Академія образотворчого мистецтва і архітектури, Національний лісотехнічний університет України, Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну ім. М. Бойчука та ін.). Визначено основні етапи розвитку та охарактеризовано сучасний стан дизайн-освіти в Україні. Вказано, що витoki вітчизняної дизайн-освіти сягають 1920-х років, коли створювалися художньо-промислові школи. З'ясовано, що у 1940–60-ті роки засновано вищі навчальні заклади (ВНЗ), які готували фахівців з дизайну для промисловості, а в 1990-і роки створювалися кафедри дизайну, які здійснювали підготовку і випуск дипломованих дизайнерів за різними спеціалізаціями чотирьох освітньо-кваліфікаційних рівнів. Виокремлено основні проблеми мистецької освіти. Запропоновано оптимальні шляхи ефективного розвитку мистецької освіти у системі українського дизайну.

Ключові слова: освіта, мистецька освіта, дизайн, національний дизайн, спеціальність.

АЛЛА ДЯЧЕНКО

кандидат педагогических наук, доцент
Киевская государственная академия декоративно-прикладного
искусства и дизайна им. М. Бойчука
ул. М. Бойчука, 32, г. Киев

**СТАНОВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ
В СИСТЕМЕ УКРАИНСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО ДИЗАЙНА**

Освещены особенности становления дизайн-образования в Украине. Прослежено создание современных учебных комплексов «колледж – институт – академия» и их положительную динамику (Львовская национальная академия искусств). Отражено становление специальности «Дизайн» и ее специализаций (Академия изобразительного искусства и архитектуры, Национальный лесотехнический университет Украины, Киевская государственная академия декоративно-прикладного искусства и дизайна им. М. Бойчука и др.). Определены основные этапы развития и охарактеризовано современное состояние дизайн-образования в Украине. Отмечено, что истоки отечественного дизайн-образования достигают 1920-х годов, когда создавались художественно-промышленные школы. Выяснено, что в 1940–60-е годы основаны вузы, которые готовили специалистов по дизайну для промышленности, а в 1990-е годы создавались кафедры дизайна, которые осуществляли подготовку и выпуск дипломированных дизайнеров по разным специализациям четырех образовательных уровней. Выделены основные проблемы художественного образования. Предложены оптимальные пути дальнейшего эффективного развития художественного образования в системе украинского дизайна.

Ключевые слова: образование, художественное образование, дизайн, национальный дизайн, специальность.

ALLA DIACHENKO

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Kyiv State Academy of Decorative Applied Art and Design
named after Mykhailo Boychuk
Kyiv, 32 M. Boychuk Str.

**FORMATION AND DEVELOPMENT OF ART EDUCATION IN THE SYSTEM
OF UKRAINIAN NATIONAL DESIGN**

The article highlights the peculiarities of formation of design education in Ukraine. The establishment of the college-institute-academy teaching and learning complexes and their positive dynamics (Lviv National Academy of Arts) have been proven. The formation of specialty “Design” and its specializations (National Academy of Fine Art and Architecture, National Forestry and Wood Technology University, Kyiv State Academy of Decorative Applied Art and Design etc.) are outlined. The basic stages of the development and the present state of the design education in Ukraine have been defined. It is noted that the origins of the Ukrainian design education date back to 1920's, when the schools of arts and crafts were created. It is found that in the 1940–60

the universities that prepared the designers for the manufacturing, and in the 1990's - design departments that prepared the graduation of designers with late specializations of 4 education qualification levels were created. The main problems of art education are highlighted. Optimal ways of further effective development of art education in the system of Ukrainian design are offered.

Keywords: *education, design, specialization, artistic education, national design.*

Становлення в Україні ринкових відносин і, відповідно, істотне та різке збільшення імпортової продукції на внутрішньому ринку спричинило необхідність підготовки професійних дизайнерів, спроможних протиставити свій продукт аналогічним імпортованим зразкам. Це окреслює в українському суспільстві необхідність якісної підготовки фахівців з дизайну нової генерації, здатних забезпечити конкурентоспроможність вітчизняної продукції шляхом удосконалення її естетичних якостей. Досвід розвинених країн засвідчує, що дизайн як ключовий елемент сучасної економічної політики забезпечує її усталеність і конкурентні переваги у світовому ринковому просторі та визначає особливі вимоги до системи професійної підготовки дизайнерів, розвитку їхньої проектно-культури.

Практично в усіх університетах Європи готують дизайнерів. Такий підхід актуалізує необхідність перегляду концепції вітчизняної освіти загалом, суттєво розширює і поглиблює розуміння сутності дизайну, його появи в Україні. Перехід до ринкових відносин, криза всього народно-господарського механізму, що охопила й освітню галузь (технічне забезпечення вітчизняних ВНЗ у десятки разів нижче, ніж закордонних) – усе це відсувало дизайнерську освіту на другий план. Освіта впродовж тривалого часу розвивалась у двох напрямках – гуманітарно-художньому та науково-технічному як «дві культури», відносно відокремлені одна від одної. Тому питання, пов'язані з мистецькою освітою у системі підготовки дизайнерів на початку ХХІ ст., є надзвичайно актуальними.

Мистецтво дизайну в історико-культурологічному аспекті вивчали Є. Антонович [1], Ю. Божко, О. Бойчук, В. Даниленко, В. Прусак [6], В. Сидоренко, М. Станкевич, П. Татівський [10], В. Тименко [11] та ін. Науковці розглядали специфічні для дизайну проблеми інтеграції мистецтва і техніки, сутності естетичного ставлення людини до довкілля. Теоретично аналізувалися такі проблеми, як зв'язок дизайну і прикладного мистецтва, взаємозумовленість функції і форми, визначення естетичних якостей речей.

Загальними проблемами теорії формоутворення об'єктів дизайну займалися О. Боднар, О. Заварзін, О. Кашенко, Ю. Ковальов, В. Кравець, Г. Лаврик, О. Лазарев, А. Мардер, С. Мигаль, В. Михайленко, В. Ніколаєнко, І. Сиваш [9], В. Соченко, М. Яковлев та інші українські дослідники.

Методологічні та естетико-художні проблеми дизайну висвітлювали у своїх працях О. Діжур, М. Каган, М. Коськов, Є. Лазарев, С. Мільчевич [4], С. Мигаль, Л. Русакова [7], К. Сазонов, В. Сидоренко, Ю. Сомов, Дж. Джонс, Т. Мальдонадо, А. Моль, Г. Саймон, О.Фурса [12], Р. Шмагало [13] та ін. Вони розглядають дизайн не в межах його внутрішніх закономірностей і властивостей, а в широкому діяльно-культурному контексті – як вияв проектно-культури людства.

Метою статті є системний аналіз дизайнерської діяльності в історичному аспекті, дизайн-освіти в Україні та наукове обґрунтування найбільш оптимальних шляхів їх розвитку.

Геополітичне розташування України зумовило широкі міжрегіональні культурні контакти і впливи. Протягом багатьох віків на її теренах відбувалася активна взаємодія власної та інших культур: елліністичного та римського світів, візантійського і латинського християнства, ісламу, феодальних європейських держав та сучасної цивілізації. Особливо важливим для розуміння специфіки українського національного дизайну є культурно-історичний аспект. Передумови виникнення дизайну українського етносу на всіх історичних етапах слід розглядати як специфічну форму інтеграції мистецтва й техніки. Найперші зразки інтеграції мистецтва і техніки були пов'язані з культурно-психологічним аспектом розвитку суспільства і мали неабияке етнічне значення для українського народу, сприяли повноцінному розвитку інтегрованої особистості, здатної гармонійно поєднувати естетичне й утилітарне у процесі життєдіяльності.

Важливу роль у формуванні художніх особливостей мистецтва дизайну відіграли ранньослов'янська і давньоруська культури, зокрема, декоративно-ужиткове мистецтво тих

часів. Як відомо, майстри міських ремесел часів Київської Русі за професійними ознаками утворювали ремісничі об'єднання, де виготовлялися художні речі – прообрази дизайнерських творів. З XIV ст. в умовах нових суспільно-економічних і політичних відносин об'єднання набувають високоорганізованих форм на зразок європейських. Утворюються ремісничі цехи «братства», що мали свої положення, статут, традиції, символіку (фірмовий стиль) тощо.

Культурно-історичний аспект розвитку дизайну тісно пов'язаний з проблематикою української дизайн-освіти. Аналіз літератури дає підстави припустити, що пропедевтичну модель дизайн-освіти дохристиянської Русі-України формували засади релігії, що тоді активно сприяла розвитку державних, господарських, наукових, культурно-побутових реалій. Формою пропедевтичної художньої освіти були традиційні календарно-обрядові свята, що відбувалися протягом року. Іншим джерелом емпіричного досвіду української дизайн-освіти було мистецтво, щільно поєднане з християнською культурою і церквою. Відповідно до суспільно-політичних та економічних обставин тогочасного життя у найбільш потужних осередках народної художньої творчості засновуються навчальні художні заклади, формуються регіональні мистецькі школи.

Як стверджує Л. Русакова, в розвитку приватної художньої освіти в Україні в другій половині XIX – на початку XX ст. вагоме місце належить Катеринославщині. Художня освіта Катеринослава (нині м. Дніпро) – невід'ємна частина культурної спадщини українського народу. Вона віддзеркалює сформовані в регіоні ознаки художньо-мистецької свідомості та відверто ілюструє риси великоросійської імперської політики, які сприяли формуванню того величезного розриву загального та культурного піднесення у столичних та провінційних містах країни [7, с. 218].

У другій половині XIX ст. в зв'язку з посиленням розвитком капіталістичних відносин швидкими темпами перетворювався з торгового, транзитного міста на великий промисловий центр Харків. На цю особливість зважила при виборі спрямованості своєї мистецької школи як художньо-промислової, відкритої у 1869 р., її засновниця М. Раєвська-Іванова. Школа пережила як період невиявленості стилю, його нездатності зібрати воедино всі види пластичних мистецтв, так і період становлення стилю модерн, в якому одним з найважливіших формоутворюючих засобів стає орнамент, а орнаментальність – характерною стилістичною рисою [3, с. 54].

У тогочасних художньо-промислових школах вивченню орнаменту як основи декоративного мистецтва, що набувало «нового дихання» і виходило на «передову лінію», відводилося чимало часу. У вигляді посібників використовувалися видання, в яких були зібрані зразки та історичні стилі орнаментів. У практику навчання школи впроваджувались кращі на той час іноземні видання з історії стилів орнаментів, зокрема О. Джонса та А. Расіне, а також «Східний слов'янський орнамент» В. Стасова. У навчальному посібнику «Прописи елементів орнаменту» М. Раєвська-Іванова здійснила класифікацію орнаментів, їх поділ на структурні елементи, число яких не таке велике, і тільки від відмінності і різноманітності komponування між собою цих елементів залежало розмаїття кінцевих композицій [5, с. 85]. Вона заклала основи теоретичного вивчення і структурування орнаментів.

Із другої половини XIX ст. в Україні створюється система закладів художньої освіти, до якої належать передусім публічна живописна школа М. Буяловського в Києві (1865 р.) і рисувальна школа в Одесі (1865 р.). Серед навчальних закладів, які від заснування набули статусу земських художньо-промислових шкіл, на центральних і східних землях відомі Миргородська школа ім. М. Гоголя (1896 р.), Полтавське ремісничє училище (1900 р.), Решетилівська навчально-рукодільна майстерня (1900 р.), Кам'янець-Подільська школа ім. М. Розвадовського (1905 р.). Вищий рівень мистецької освіти можна було здобути в Академіях мистецтв за кордоном, зокрема, в Західній Європі – у Краківській, Паризькій, Берлінській, Віденській, Римській, Варшавській, Мюнхенській, Будапештській та ін. і в єдиній на Сході Європи – Санкт-Петербурзькій [13].

Художньо-естетична атмосфера часу сприяла змінам ставлення у суспільстві до нестанкових форм мистецтва, розриву зі всевладдям станковізму, виходу з картинної площини в предметний світ. У різних місцях України відкривалися все нові й нові школи і училища, недільні класи, покликани відроджувати і розвивати ремесла. Тому проблема синтезу мистецтв

продовжувала зберігати актуальність, вимагаючи від митця багатосторонності, універсальності в умовах суспільних змін, що відбувалися в Україні з кінця 1910-х років.

У Києві в грудні 1917 р. відкривається перший мистецький ВНЗ – Українська академія мистецтв. Ставши одним з його фундаторів і водночас професором, М. Бойчук мріяв повернути мистецтву втрачену цілісність, максимально включити його в усі сфери життя народу. Він вважав, що варто художньо оформляти не лише будинки ззовні і зсередини, а й усі дрібниці побуту, щоб все милувало око людини [6, с. 78]. Процес навчання в академії скеровувався на підготовку фахівців художньо-технічного напрямку, які своєю діяльністю мали естетично організувати навколишнє середовище, побут, виробничу сферу [5, с. 32].

Продовженням цієї справи активно займалась дружина М. Бойчука, представниця його школи С. Налепинська-Бойчук. Так, мешкаючи з 1918 р. в Миргороді, вона створила тут майстерню-школу з виробництва дитячих іграшок, а в Києві, повернувшись сюди у березні 1921 р., – деревообробний виробничий колектив, що впродовж 1922–1923 рр. виготовляв різні дерев'яні вироби, інкрустований посуд на замовлення Укрзовнішторгу тощо [2]. У 1930-ті роки радянський тоталітарний режим ліквідував «школу бойчукістів», а майже всі її представники були страчені, чим завдано непоправної шкоди національному мистецтву загалом і дизайну зокрема.

У 1922 р. Українську академію мистецтв радянські власті перетворили в Київський інститут пластичних мистецтв, а в 1924 р. об'єднали його з Київським архітектурним інститутом в новий мистецький ВНЗ – Київський художній інститут. Внаслідок такої реорганізації в цьому інституті виник поліграфічний факультет, завданням якого було зближення і поєднання графіки з технічним виробництвом, підготувати не лише митця-графіка, а й техніка, який знає і розуміє всі технічні способи виробництва [8, с. 157].

Отже, під впливом ідеологічних концепцій, перебудови суспільного устрою художньо-промислової освіти набуває пріоритету в мистецьких навчальних закладах України. Останні спрямовувались на підготовку майстрів-художників для промисловості і розвивались як вищі художньо-промислові заклади, на зразок московських Вищих художньо-технічних майстерень, що діяли до 1926 р. і програми яких мали впроваджувати художні навчальні заклади по всьому Радянському Союзу, в т. ч. в радянській Україні.

Термін «дизайн», започаткований на Заході, поширився в Україні лише наприкінці ХХ ст. До того в спеціальній літературі використовувалися терміни «художнє конструювання», «художнє проектування», «технічна естетика», «промислове мистецтво» тощо. Зміст усіх цих словосполучень зводиться до мистецтва, очевидно, й освіта дизайнерів має бути співзвучною мистецькій освіті, першососнову доречно шукати саме в ній [4, с. 118].

Видання у 1975 р. монографії З. Фогеля «Василь Єрмілов» стало важливою подією у розвитку теорії вітчизняного дизайну. Аналізуючи творчість майстра, вчений відзначав різноманітність його художніх пошуків, де поруч з художньо-конструкторськими роботами неабияке місце посідали розробки українського народного орнаменту [9]. Харківській школі дизайну присвячена низка наукових праць. Розпорошені по приватних колекціях навчальні завдання В. Єрмілова, а також відсутність відомостей щодо місця знаходження розроблених ним програм до сьогодні залишають питання про мистецтвознавчу та педагогічну спадщину звідомого майстра [3].

Систематичний друк наукових розвідок про український дизайн розпочався у 1990-і роки. Варто відзначити монографію О. Ноги «Українська художньо-промислова кераміка Галичини (1840–1940)», що вийшла у 2001 р. У своїй праці вчений присвятив окремий розділ художньо-промисловій освіті. Він висвітлив головні етапи її розвитку і слушно зауважив, що рух за створення художньо-промислових шкіл в Україні (як на її Сході, так і Заході) почався одночасно в 1870–1877 рр. і в ньому брали участь знані діячі культури та чиновники високого рангу. Підкреслюючи роль галицької інтелігенції в тому русі, під тиском котрого було утворено при Крайовому відділі у Львові Комісію крайову для справ промислу домашнього і ремісничого, автор говорить, що вона мала на меті в першу чергу організацію та розвиток фахових художньо-промислових і ремісничих шкіл. Власне галицька інтелігенція відіграла найважливішу роль у позитивних зрушеннях Галичини у сфері художньої промисловості. Діяльність галицьких інтелігентів сприяла активності художньо-промислового руху, збільшенню в регіоні промислових шкіл до 31 та шкіл «заводових» до 32 (з котрих чотири мали

державний статус) у 1894 р., поживленню науково-видавничої та культурно-просвітницької діяльності в 1880–90-ті роки. Ці тенденції мали загальноєвропейський характер [10, с. 68].

Від початку 1990-х років набула вищого рівня підготовка фахівців з дизайну в українських ВНЗ. Так, у 1993 р. на факультеті технології деревообробки Українського державного лісотехнічного університету у Львові була відкрита кафедра дизайну. Це була перша кафедра в Україні, яка у своїй назві офіційно використала термін «дизайн». Перший випуск бакалаврів мистецтва здійснено в 1996 р., спеціалістів-дизайнерів – у 1997 р., магістрів дизайну – в 2002 р. В університеті у 2013 р. на базі технологічного факультету створено навчально-науковий Інститут деревооброблювальних технологій і дизайну. В структурі університету є технологічний коледж, який у 2004 р. розпочав підготовку дизайнерів за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Молодший спеціаліст». Отже, у цьому ВНЗ, який нині називається Національним лісотехнічним університетом України, функціонує чотириступенева підготовка майбутніх дизайнерів [12, с. 45].

Чільні місця в системі дизайн-освіти посідають мистецькі ВНЗ. Це насамперед Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури в Києві, Львівська національна академія мистецтв, Харківська державна академія дизайну та мистецтв. На ці заклади спільно з Національною Академією мистецтв України та Міністерством освіти і науки України покладено завдання організації національної системи освіти за напрямом підготовки «Мистецтво», до якого входить спеціальність «Дизайн» [11].

Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури визначила пріоритетним напрямком своєї діяльності піднесення українського мистецтва до рівня світового художнього процесу, міжнародного визнання його культурної значущості. Серед численних спеціалізацій в академії на високому рівні здійснюється навчання майбутніх фахівців з графічного дизайну [5, с. 35].

Рубіж ХХ–ХХІ ст. в сучасній системі дизайн-освіти відзначений як поступальним розвитком традиційних методів навчання, так і пошуком нових форм викладання дизайну у ВНЗ. Одним з виправданих шляхів трансформації системи дизайнерської професійної освіти є зміна акцентів у змісті освіти: від вузької спеціалізації до широкопрофільної підготовки. Зміст професійної освіти має подолати вузькоспеціалізовану орієнтацію, відкрити нові сторони привабливості і затребуваності фахівців з дизайну, надати випускникам ВНЗ можливість більш вільного просування різними професійними траєкторіями [11].

У 2003 р. АПН України схвалила Концепцію загальної мистецької освіти, що була розроблена відповідно до Закону України «Про загальну середню освіту» і спрямована на реалізацію Національної доктрини розвитку освіти в нашій державі. У цій Концепції загальна мистецька освіта з її унікальними можливостями впливу на людину розглядається не лише як процес набуття художніх знань і вмінь, а насамперед як універсальний засіб особистісного розвитку школярів на основі виявлення індивідуальних здібностей, естетичних потреб та інтересів [1, с. 6].

Отже, можна констатувати, що мистецька освіта в Україні має багато проблем. Серед них проблема взаємозв'язку науки та мистецтва у всій системі освіти, поява нових концепцій викладання мистецтва на різних етапах формування особистості, проблема розвивальної художньої освіти і створення на цій основі програм та підручників нового покоління з різних видів мистецтв. Сьогодні потребують упорядкування і такі принципи загальної дидактики художньо-педагогічної освіти, як небуденність, спільність пріоритетів творчого розвитку, проблемність – основна одиниця програмного змісту, поліфонізм діяльних засобів утілення творчих пошуків і рішень, який спрямовує творчі заняття дітей на дослідницький пошук яскравих життєвих подій, створюючи в такий спосіб емоційний мотив для інтенсивної рефлексії дитиною власних творчих можливостей, тощо.

Незважаючи на значні проблеми і невизначеність в політичній, соціальній, економічній та культурній сферах України, мистецька освіта в набирає популярності. Увага і запит молодих людей на освіту в гуманітарній сфері проявляється при уважному вивченні не тільки внутрішньої ситуації в освіті і соціальній сфері (там, де має реалізовуватись продукт освіти), всередині України, а й розумінні глобальних загальносвітових процесів, впливова дія яких викликає дуже швидкі зміни в підходах до світосприйняття і світорозуміння в світовій науці та освіті.

Ефективному розв'язанню актуальних проблем, що постали перед національною системою дизайн-освіти в нових умовах розвитку країни в контексті європейської і світової глобалізації, сприяє реалізація проекту Середньострокового плану пріоритетних дій уряду України до 2020 р., Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. В таких умовах освітній стандарт потребує постійного оновлення, підпорядковуючись швидкому зростанню вимог суспільства до якості знань і умінь, отриманих молоддю шляхом вищої освіти [9].

Отже, на основі проведеного історико-педагогічного аналізу розвитку дизайн-освіти можна сформулювати наступне визначення: дизайнерська освіта – це культурно-історичне явище, яке розгортається у взаємодії з науково-технічною та візуальною, художньою культурою і відображає вплив новацій і винаходів на розвиток культури та послідовні зусилля людства щодо оволодіння проектно-художньою діяльністю як важливим видом синтетичної інженерної і художньої творчості. З огляду на це дизайн-освіта є одночасно продуктом культури, інструментом культурного будівництва і фактором, який активно її формує. У межах цілеспрямованих і динамічних освітніх систем дизайн-освіту варто віднести до таких, котрі постійно розвиваються як у науково-методологічному, методичному, структурному, так і функціональному й історичному аспектах, що зумовлено науково-технічним прогресом.

Для ефективного розвитку дизайн-освіти в Україні нині необхідно на державному рівні усвідомити й визнати важливість підготовки фахівців з дизайну, всебічно підтримувати та покращувати матеріально-технічну базу ВНЗ до рівня європейських. Адже не секрет, що останнім часом відбувається процес переорієнтації потенційних абітурієнтів ВНЗ України на зарубіжні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонович Є. А. Теорія і методика дизайну в контексті розробки концепції сучасного національного дизайну / Є. А. Антонович // Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. праць. – 2005. – № 13. – С. 3–10.
2. Концепція сучасної мистецько-дизайнерської освіти України в умовах євроінтеграції: зб. матеріалів Міжнар. наук.-метод. конференції в рамках VIII Міжнар. форуму «Дизайн-освіта 2015». – Харків, 2015. – 220 с.
3. Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент: зб. наук. праць; редкол.: В. Ф. Орлов та ін. – К.: ТОВ «ТОНАР», 2015. – Вип. 10. – 331 с.
4. Мільчевич С. І. До питання про особливості становлення і розвиток художньо-промислової освіти на Закарпатті в другій половині XIX – початку XX століття / С. І. Мількевич // Вісник ХДАДМ. – 2005. – № 1. С. 114–121.
5. Нариси з історії українського дизайну XX століття: зб. статей; за заг. ред. М. І. Яковлева. – К.: Фенікс, 2012. – 256 с.
6. Прусак В. Становлення та розвиток дизайн-освіти в Україні (кінець XX – початок XXI ст.) // В. Прусак // Вісник Львівської національної академії мистецтв. – 2017. – Вип. 31. – С. 71–82.
7. Русакова Л. Становлення та розвиток приватної художньої освіти Катеринославщини періоду другої половини XIX – початок XX століть // Л. Русакова // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. – 2016. – Вип. 147. – С. 216–223.
8. Соціокультурні тенденції розвитку сучасного мистецтва та дизайну: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конференції; за ред. О. В. Якимчук. – Херсон, 2018. – 340 с.
9. Сиваш І. О. Мистецтво етнодизайну в художній культурі України XX – початку XXI ст.: дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / І. О. Сиваш. – К., 2019. – 210 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Syvash_Iona/Mystetstvo_etnoyzainu_v_khudozhnii_kulturi_Ukrainy_KhKh_pochatku_KhKhI_st.pdf
10. Татіївський П. М. Особливості становлення та перспективи розвитку дизайну в Україні: дис. ... канд. тех. наук: 05.01.03 / П. М. Татаївський. – К., 2002. – 190 с.
11. Тименко В. П. Початкова дизайн-освіта: теорія і практика формування конструктивних умінь особистості: монографія / В. П. Тименко. – К.: Педагогічна думка, 2010. – 380 с.
12. Фурса О. О. Проблема концепції розвитку дизайн-освіти в сучасному освітньому просторі // О. О. Фурса // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – 2011. – Вип. 35. – С. 41–47.

13. Шмагало Р. Т. Мистецька освіта в Україні середини XIX – середини XX століття: структурування, методологія, художні позиції: автореф. дис. ... д-ра мистецтвознавства: 17.00.06 / Р. Т. Шмагало. – Львів, 2005. – 44 с.

REFERENCES

1. Antonovych Ye. A. Teoria i metodyka dizajnu v konteksti rozrobki kontseptsii suchasnogo natsionalnogo dizajnu [Design theory and methodology in the context of developing the concept of modern national design.]. Pedagogika vyshchoi ta serednoi shkoly: zb. nauk. prats, 2005, 13, 3–10.
2. Kontseptsia suchasnoi mystetsko-dyzajnerskoi osvity Ukrainy v umovakh Evrointegratsii [The concept of modern art-designing of Ukraine in conditions of European integration]: zb. materialiv Mizhnarodnoi naukovy-metodychnoi konferentsii v ramkakh VIII Mizhnarodnogo forumu «Dyzajn-osvita 2015». Kharkiv, 2015.
3. Mystetska osvita: zmist, tekhnologii, menedzhment [Artistic education: content, technology, management]: zb. nauk. prats; pedkol.: V. F. Oplov i in. Kyiv: TOV «TONAP», 2015.
4. Milchevych S. I. Do pytannia pro osoblyvosti stanovlennia i rozvytok khudozhno-promyslovoi osvity na Zakarpatti v druhii polovyni XIX – pochatku XX stolittia [To the question of the peculiarities of the formation and development of art and industrial education in Transcarpathia in the second half of the nineteenth – early twentieth century]. Visnyk HDADM, 2005, 1, 114–121.
5. Narysy z istorii ukrainckogo dyzajnu XX stolittia [Writings from the History of Ukrainian design of the XX century]: zb. statej za zag. red. M. I. Yakovleva. Kyiv: Feniks, 2012.
6. Prusak V. Stanovlennia ta rozvytok dyzajn-osvity v Ukraini (kinets XX – pochatok XXI st.) [The formation and development of the design in Ukraine (end of XX – beginning of XXI century)]. Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv, 2017, vyp. 31, 71–82.
7. Rusakova L. Stanovlennia ta rozvytok pryvatnoi khudozhnoi osvity Katerynoclavschyny periodu druhoi polovyny XIX – pochatok XX stolit [The formation and development of the private artistic education of the catechinlocal period of the second half of the 19th – beginning of the twentieth centuries]. Naukovi zapysky Kirovohradskogo derzhavnogo pedagogichnogo universitetu imeni Volodymyra Vynnychenka, 2016, vyp. 147, 216–223.
8. Sotsiokulturni tendentsii rozvytku suchasnogo mystetstva ta dyzajnu [Sociocultural tendencies of the development of the contemporary art and design]: materialy IV Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii; za ped. O. V. Yakymchuk. Kherson, 2018.
9. Syvash I. O. Mystetstvo etnodyzajnu v khudozhni kulturi Ukrainy XX – pochatku XXI st. [The Art of Ethnodesign in the Art Culture of Ukraine XX - Beginning of the XXI Century]: dys. ... kand. mystetstvoznavstva: 26.00.01. Kyiv, 2019. URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Syvash_Ilona/Mystetstvo_etnodyzainu_v_khudozhnii_kulturi_Ukrainy_KhKh__pochatku_KhKhI_st.pdf.
10. Tatiivski P. M. Osoblyvosti stanovlennia ta perspektyvy rozvytku dizajnu v Ukraini [Features of formation and prospects of design development in Ukraine]: dis. ... kand. tekhn. nauk: 05.01.03. Kyiv, 2002. [in Ukrainian]
11. Tymenko V. P. Pochatkova dizajn-osvita: teoria i praktyka formuvannia konstruktyvnykh umin osobystosti: monografia [Elementary design education: theory and practice of forming constructive personality skills]. Kyiv: Pedagogichna dumka, 2010.
12. Fursa O. O. Problema kontseptsii rozvytku dyzajn-osvity v suchasnomu osvitnomu prostori [The problem of the concept of development of design education in the modern educational space]. Naukovi zapysky Vinnytskogo derzhavnogo pedagogichnogo universytetu imeni Mykhaila Kotsubynskogo, 2011, 35, 41–47.
13. Shmagalo R. T. Mystetska osvita v Ukraini seredyni XIX – seredyni XX stolittia: strukturuvannia, metodologia, khudozhni pozitsii [Art education in Ukraine in the mid-nineteenth and mid-twentieth centuries: structuring, methodology, artistic positions]: avtoref. dys. ... d-ra mystetstvoznavstva: 17.00.06. Lviv, 2005.

Стаття надійшла в редакцію 20.11.2019 р.